

Kirje

7.10.2021

Hyvinvointialueiden perustamisen vaikutus ympäristöterveydenhuoltoon

Sote-uudistuksessa julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto uudistetaan. Samalla uudistetaan pelastustoimen palvelut. Nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä vastaavat kunnat ja sairaanhoitopiirit. Tulevaisuudessa näistä vastaavat hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki.

Laki hyvinvointialueesta tuli voimaan 1.7.2021. Tämän lain nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät säilyvät kuntien järjestämisvastuulla, eikä kuntien yhteistoiminnan organisointivaihtoehdoissa tapahdu muutoksia. Kuitenkin ne valvontayksiköt, jotka sijaitsevat sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhteydessä, on organisoitava tehtävät uudelleen 1.1.2023 mennessä, elleivät alueen kunnat yhtenäisin päätöksin sovi tehtävien siirtämisestä hyvinvointialueen hoidettavaksi. Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009) on yhä voimassa ja valvontayksiköiden on täytettävä organisointivasta riippumatta myös tämän lain vaatimukset.

Hyvinvointialueita koskevan toimeenpanolain (616/2021) 65 §:n nojalla hyvinvointialue voi eräissä tapauksissa ottaa hoitaakseen ympäristöterveydenhuollon tehtävät vuoden 2023 alusta.

Seuraavassa on kuvattu hyvinvointialueiden perustamisen vaikutuksia ympäristöterveydenhuollon järjestämiseen erilaisissa tilanteissa. Kaikissa tilanteissa ympäristöterveydenhuollon tehtävät voidaan siirtää hyvinvointialueelle sote-uudistusta koskevan voimaanpanolain (616/2021) 65 §:n nojalla, jos kaikki hyvinvointialueen kunnat näin haluavat ja siirto täyttää kyseisen pykälän vaatimukset.

1. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö sijaitsee tällä hetkellä muussa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä

Suuri osa ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköistä on sijoitettu muuhun kuin sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään kuten esimerkiksi ympäristönsuojelun, rakennusvalvonnan tai teknisen toimen yhteyteen. Näissä tapauksissa ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt voivat jatkaa toimintaansa siten kuin nykyisin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Ympäristöterveydenhuollon organisoinnin on kuitenkin täytettävä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain vaatimukset.

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö toimii sairaanhoitopiiriä pienemmän sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhteydessä

Osa ympäristöterveydenhuollon yksiköistä toimii sairaanhoitopiiriä pienemmän sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän yhteydessä. Sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä siirtyvät hyvinvointialueille kuntayhtymistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu, irtain omaisuus sekä henkilöstö, jonka työajasta vähintään puolet liittyy hyvinvointialueille siirtyviin tehtäviin. Muut kuntayhtymän tehtävät, omaisuus ja henkilöstö eivät siirry hyvinvointialueille.

Edellä mainituissa tilanteissa kunnat voivat jatkaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintaa kuntayhtymämuodossa, tai siirtää tehtävän muulla tavalla hoidettavaksi. Kuntien yhteistoimintaa voidaan toteuttaa kuntayhtymän lisäksi kuntalain 51 §:n mukaisella vastuukuntamallilla. Tehtävän siirtäminen hyvinvointialueen hoidettavaksi voimaantulolain 65 §:n mukaisesti edellyttää kaikilta hyvinvointialueeseen kuuluvilta kunnilta yhtenäistä päätöstä.

Ympäristöterveydenhuollon organisoinnin on täytettävä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain vaatimukset. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen perustamisessa voidaan hyödyntää liitteenä olevaa Kuntaliiton ohjetta.

3. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö toimii sairaanhoitopiirin yhteydessä

Osa ympäristöterveydenhuollon yksiköistä toimii sairaanhoitopiirin tai sairaanhoitopiirin laajuisen sote-kuntayhtymän yhteydessä. Sairaanhoitopiirin toiminta lakkaa hyvinvointialueiden muodostumisen myötä.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät voidaan siirtää hyvinvointialueen hoidettavaksi voimaantulolain 65 §:n nojalla, mikäli kaikki hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnat tekevät asiasta yhtenäisen päätöksen. Muussa tapauksessa ympäristöterveydenhuollon toiminnot tulee uudelleenorganisoida 1.1.2023 mennessä. Ympäristöterveydenhuollon organisoinnin on täytettävä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain vaatimukset. Kuntien yhteistoimintaa voidaan toteuttaa kuntayhtymän lisäksi kuntalain 51§ mukaisella vastuukuntamallilla.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen perustamisessa voidaan hyödyntää liitteenä olevaa Kuntaliiton ohjetta.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtämisen edellytykset

Edellytyksenä sille, että hyvinvointialue ottaa sopimuksella ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaakseen on, että hyvinvointialueen kaikki kunnat ovat päättäneet viimeistään 31.12.2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät toimeenpanolain 20 §:ssä tarkoitetulle kuntayhtymälle siten, että kuntayhtymä hoitaa tehtävää viimeistään 31.12.2022.

Lisäksi hyvinvointialueen ja kaikkien alueen kuntien on sovittava ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta 1.1.2023 lukien. Alueen kuntien on osoitettava hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen.

Sopimus ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta on tehtävä 30.6. 2022 mennessä ja se on voimassa 31.12. 2027 asti. Sopimuksen tulee sisältää määräykset menettelystä sopimuksen päättyessä.

Jos hyvinvointialue ja alueen kunnat ovat tehneet sopimuksen ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtämisestä hyvinvointialueelle, sovelletaan siirtymiseen toimeenpanolain 20 §:ää, jossa säädetään kuntayhtymän siirtymisestä hyvinvointialueille.

Ympäristöterveydenhuollon yksikön on oltava hyvinvointialueen kokoinen ja sen on täytettävä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain vaatimukset.

Parlamentaarinen selvitys aluehallinnon ja monialaisten maakuntien tehtävistä

Valtioneuvoston asettamassa aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentarisessa selvitystyössä selvitettiin, millä edellytyksin ja mitä tehtäviä kunnilta, kuntayhtymiltä ja valtiolta voitaisiin siirtää hallitusohjelman mukaisesti muodostettaville kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Tässä selvityksessä ehdotettiin, että 1.1.2026 hyvinvointialueille siirrettäisiin kuntien nykyisin hoitamat ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Ympäristöterveydenhuollon tehtävillä tarkoitetaan terveydensuojelua, tupakkavalvontaa, eläinlääkintähuoltoa ja elintarvikevalvontaa. Asiasta ei ole poliittista päätöstä.

Osastopäällikkö
Taneli Puumalainen
STM

Osastopäällikkö
Minna-Mari Kaila
MMM

Varatoimitusjohtaja
Timo Reina
Suomen Kuntaliitto ry

Lisätietoja antaa:

Neuvotteleva virkamies Vesa Pekkola, sosiaali- ja terveysministeriö, p. 02951 63282, vesa.pekkola@gov.fi

Elintarviketurvallisuusjohtaja Sebastian Hielm, maa- ja metsätalousministeriö, p. 050 524 5761, sebastian.hielm@gov.fi

Ympäristöterveydenhuollon erityisasiantuntija Kaisa Mäntynen, Suomen Kuntaliitto ry, p. 09 771 2139, kaisa.mantynen@kuntaliitto.fi

Liite Kuntaliiton ohje: Ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksessa sovittavat asiat

Jakelu Suomen kunnat
Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt